https://sppl.ui.ac.ir/?lang=en
Spatial Planning
E-ISSN: 2476-3357
Document Type: Research Paper
Vol. 15, Issue 2, No.57, 2025, pp. 155- 178
Received: 16/03/2024 Accepted: 05/05/2025

International Migration and Its Consequences Affecting Population Management in Isfahan Province: A Grounded Theory Study

Mohammad Hossein Ghanbari Jahromi
Ph.D., Holy Defense Science and Education Research Institution
jahromi_h@yahoo.com

Javad Esteki
Ph.D., Holy Defense Science and Education Research Institution
hamid.nazari37@gmail.com

Hamid Nazari *
Assistant Professor, Business Creation, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran, Tehran, Iran
nazari.hamid@ut.ac.ir

Abstract
Isfahan Province, a significant population center, has historically served as a destination for migrants from neighboring regions. Today, it grapples with numerous challenges stemming from this influx and overpopulation. This study aimed to investigate the consequences of regional migration in Isfahan Province. Using the foundational data theory method, we evaluated the migration process and its impacts guided by Glaser's theory (1978). Data were collected through semi-structured interviews and field observations. The findings revealed that foreign migration to Isfahan was driven and exacerbated by a range of complex factors, which we categorized into causal, background, and intervention conditions. The migration process yielded various consequences identified as economic security, socio-cultural security, and environmental security issues. To better manage foreign migration in Isfahan, it is crucial to prioritize research and education in this area. Additionally, a review of laws and oversight is necessary aligned with the current migration landscape and societal needs.

Keywords: Foreign Migration, Security Implications of Migration, Grounded Theory Method, Isfahan Province.

*Corresponding Author
Ghanbari Jahromi, M. H. , Esteki, J. and Nazari, H. (2025). International migration and consequences of population management in Isfahan province, a grounded theory study. *Spatial Planning*, *15* (2), 155 - 178 .

2476-3357 © The Author(s). Published by University of Isfahan
This is an open access article under the CC BY-NC 4.0 License (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0).

10.22108/sppl.2025.140918.1776

Introduction

Demographic statistics from various census periods reveal significant population growth rates in major urban centers accompanied by negative or even accelerated declines in less populated areas. The influx of people into Isfahan Province is not limited to internal migrants; a substantial portion consists of foreign migrants. The widespread phenomenon of immigration to Iran is a critical issue. Optimizing immigration policies and curbing the wave of immigration, particularly illegal immigration, should be a top priority for the country. Understanding the foreign immigration process to Isfahan, a key population center, is essential for effective monitoring, management, and planning. This knowledge will not only help improve living conditions, but also ensure the security of residents. The complexities surrounding migration necessitate a multifaceted approach, acknowledging the various factors that contribute to this phenomenon. By focusing on these aspects, policymakers can design strategies that address both the needs of migrants and concerns of the host community.

Materials & Methods

This research employed a qualitative approach, specifically utilizing grounded theory with a systematic framework. Data were collected through semi-structured individual interviews, employing purposeful sampling. This method allowed for in-depth exploration of participants' experiences and perspectives regarding migration to Isfahan. For data analysis, we applied the 3-step coding process characteristic of grounded theory, which involved open coding, axial coding, and selective coding. Open coding allowed us to identify initial themes and categories, while axial coding helped refine these categories by establishing connections between them. Finally, selective coding enabled us to integrate and synthesize the findings into a coherent narrative that reflected the complexities of the migration process and its consequences.

Research Findings

The coding process identified and categorized data based on causal conditions, contextual conditions, intervening conditions, strategies, and consequences.

Causal Conditions: The causal conditions included "destination attractions", "narratives and networks", and "origin repulsions". Destination attractions referred to the factors that made Isfahan appealing to migrants, such as job opportunities, cultural richness, and social networks. Narratives and networks highlighted the role of personal stories and connections in influencing migration decisions. Origin repulsions encompassed the adverse conditions in migrants' home countries, including political instability, economic hardship, and social unrest.

Contextual Conditions: Contextual categories comprised "changing conditions at the origin" and "expectations of affordable living at the destination". These factors illustrated how fluctuations in the socio-economic landscape of the migrants' home countries could drive them to seek better opportunities in Isfahan.

Intervening Conditions: Intervening categories were divided into two main groups: "anonymity" and "investor support for the presence of immigrants". Anonymity could facilitate the migration process by providing a sense of safety for newcomers, while investor support could enhance the economic viability of hosting migrants.

Strategies: Based on our data analysis, the strategies for managing population and migration in Isfahan Province included "guiding immigrants towards conscious and responsible participation", "prioritizing migration research and education", and "revising laws and oversight". These strategies aimed to foster an inclusive environment that benefited both migrants and the local population.

Consequences: The consequences of migration to Isfahan Province were identified as issues related to "socio-cultural security", "economic security", and "environmental security". Each of these areas required careful consideration to mitigate potential negative impacts while leveraging the benefits that migration could bring.

Discussion of Results & Conclusion

Foreign migration to Isfahan Province occurred for a variety of reasons. It encompassed different forms, including individual, family-based, legal, illegal, short-term, long-term, and permanent residence. The motivations for migration were often linked to unstable political, economic, income, welfare, educational, and cultural conditions in the countries of origin as contrasted with the relatively more favorable work, income,

welfare, cultural, and educational opportunities in Isfahan Province. The diversity of migration forms implied that policies had to be adaptable and responsive to the unique needs of different migrant groups. Moreover, the various background and intervening factors significantly influenced the migration process and its escalation. A crucial aspect of this phenomenon was its diverse consequences, which could impact the economic, socio-cultural, and environmental security of the host community. Economic security could be threatened by increased competition for jobs and resources, while socio-cultural security might be impacted by cultural clashes or social tensions arising from integration challenges. Environmental security concerns included the strain on local resources and infrastructure due to population growth. To effectively address these challenges, it is essential to establish a foundation for comprehensive research in this area that aligns with the capacities and needs of the host country. This research should encompass not only quantitative data, but also qualitative insights that capture the lived experiences of migrants and the perceptions of local residents. Furthermore, necessary training should be provided to migrants prior to their arrival. This training can equip them with essential skills and knowledge about the local culture, legal framework, and available resources, facilitating smoother integration into society. Language programs and vocational training can enhance employability and contribute to economic stability for migrants. Alongside these measures, it is important to acknowledge the existing weaknesses in our legal and regulatory frameworks. Policymakers must undertake a thorough review of current immigration laws to identify gaps and areas for improvement. Effective oversight mechanisms should be established to ensure compliance and protect the rights of both migrants and local communities. In conclusion, the challenges posed by foreign migration to Isfahan Province require a multifaceted approach that combines research, education, and policy reform. By addressing the root causes of migration and fostering an inclusive environment, Isfahan can better manage the impacts of migration while enhancing the quality of life for all its residents. The insights gained from this study can serve as a valuable resource for stakeholders involved in migration management, ultimately contributing to a more harmonious and prosperous society.

برنامه‌ریزی فضایی
سال پانزدهم، شماره دوم، (پیاپی ۵۷)، ۱٤۰٤، ص ۱۷۸– ۱۵۵
تاریخ وصول: ۱٤۰۲/۱۲/۲٦ تاریخ پذیرش: ۱٤۰٤/۲/۱۵

مقاله پژوهشی

مهاجرت بین‌المللی و پیامدهای مدیریت جمعیت در استان اصفهان: مطالعهٔ نظریهٔ زمینه‌ای

محمدحسین قنبری جهرمی، استادیار پژوهشگاه دفاع مقدس، تهران، ایران
jahromi_h@yahoo.com
جواد استکی، پژوهشگر پژوهشگاه دفاع مقدس، تهران ایران
hamid.nazari37@gmail.com
حمید نظری * ، استادیار گروه کسب‌وکار جدید، دانشکدهٔ کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
Nazari.hamid@ut.ac.ir

چکیده

استان اصفهان به‌عنوان یکی از کانون‌های مهم جمعیتی درطول دوره‌های مختلف مقصد انتخابی مناسب برای مهاجرت از استان‌های همجوار بوده است. امروزه این استان با مسائل بسیار زیادی ناشی از هجوم و ازدیاد جمعیت مواجه است؛ بنابراین محققان در پژوهش حاضر به‌دنبال بررسی پیامدهای روند مهاجرت منطقه‌ای به استان اصفهان هستند. در این مطالعه با روش نظریهٔ داده‌بنیاد فرآیند مهاجرت به استان اصفهان و پیامدهای آن ارزیابی شد. جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از مصاحبهٔ نیمه‌ساخت‌یافته از نمونه‌ای ۲٤ نفری و مشاهده‌های میدانی حاصل شد. یافته‌ها نشان داد که مهاجرت خارجی به استان اصفهان در اثر عوامل پیچیده و مختلفی ایجاد و تشدید می‌شود. این عوامل در قالب شرایط علّی، شرایط زمینه‌ساز و شرایط مداخله‌ای بررسی شد. این روند مهاجرتی پیامدهای مختلفی دارد که در مقوله‌های اصلی پیامدهای امنیت اقتصادی، پیامدهای امنیت اجتماعی–فرهنگی و پیامدهای امنیت زیست محیطی شناسایی و استخراج شد. برای مدیریت بهتر مهاجرت خارجی به استان اصفهان نیازمند یک توجه ویژه به پژوهش و آموزش در این حوزه احساس می شود و متناسب با وضعیت روز مهاجرت و نیاز روز جامعه یک بازنگری در قوانین و نظارت باید صورت بپذیرد.

واژه‌های کلیدی: مهاجرت خارجی، پیامدهای امنیتی مهاجرت، روش نظریهٔ زمینه‌ای، استان اصفهان

---

*نویسنده مسؤول

قنبری جهرمی، محمدحسین، استکی، جواد و نظری، حمید . (۱٤۰٤). مهاجرت بین‌المللی و پیامدهای مدیریت جمعیت در استان اصفهان، مطالعه نظریه زمینه‌ای، *برنامه‌ریزی فضایی*، *۱۵* (۲)، ۱۷۸– ۱۵۵ .

2476-3357 © The Author(s). Published by University of Isfahan
This is an open access article under the CC BY-NC 4.0 License (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0).

10.22108/sppl.2025.140918.1776

مقدمه

بدون شک مهاجرت یکی از مهم‌ترین تغییرات اجتماعی-اقتصادی تاریخ بشر به‌ویژه در سال‌های اخیر بوده است (Martínez-Filgueira et al., 2017). مهاجرت و جابه‌جایی جمعیت با کامل‌شدن گذار اول جمعیتی و هم‌گرایی روندهای تولد و مرگ‌ومیر بین مناطق و کشورهای مختلف جهان نقش جدّی‌تری در تحولات اجتماعی دارد. افزایش ورود تکنولوژی پزشکی و بهداشتی و افزایش ارتباطات و حمل‌ونقل موجب بهبود کیفیت زندگی و سرعت در انتقال داده و اطلاعات و درنتیجه، جابه‌جایی بیشتر افراد شد و مهاجرت و جابه‌جایی جمعیت درنتیجهٔ این شرایط شدت یافت؛ به طوری که امروزه مهاجرت به جای دو شاخص دیگرِ محاسبهٔ رشد جمعیتی، عامل اول تغییرات جمعیتی شد و نقش فزآینده‌ای در این مسیر پیدا کرد (Bell et al., 2015). برخی متخصصان به‌دلیل مقیاس و وسعت جابه‌جایی‌ها آن را سومین گذار جمعیت‌شناختی (Coleman, 2006) یا عصر مهاجرت می‌دانند.

جابه‌جایی جمعیت با دو منظر آسیب‌شناسی اجتماعی در ارتباط است. اول با جنبه و بار کمّی مهاجرت که خود بر سازمان فضایی منطقهٔ مهاجرپذیر اثرگذار است و درنتیجه، بسترساز و زمینه‌ساز بروز آسیب‌های اجتماعی است. افزایش تراکم و تمرکز جمعیت و فعالیت‌ها در شهر با جهت‌گیری شیب مهاجرت در ارتباط است. تراکم بیش از حد جمعیت علاوه‌بر اینکه درجهٔ رفتارهای پرخاشجویانه و آسیب‌زا را افزایش می‌دهد، از کارایی کنترل‌های اجتماعی می‌کاهد. دوم، جنبه و بار کیفی مهاجرت است که با خاستگاه و منشأ مهاجران در کشور مبدأ و نحوهٔ اسکان آنها در شهر و مناطق کشور مقصد در پیوند است. این ویژگی اخیر که از مهم‌ترین مؤلفه‌های اثرگذار در آشفتگی سازمان فضایی شهرها و مناطق است، به شکل حاشیه‌نشینی یا اسکان غیررسمی و ایجاد ناهمگونی در بافت اجتماعی-فرهنگی شهر و مناطق مختلف نمایان می‌شود که زمینه‌ساز بروز آسیب‌های اجتماعی گسترده خواهد بود (Cullen & Wilcox, 2013؛ مشفق، ۱٤۰۱).

مهاجران از نظر سن، تحصیلات، زبان، فرهنگ، محل سکونت، باروری، طبقات اجتماعی و ... با ساکنان بومی منطقهٔ مهاجرپذیر تفاوت دارند. این تفاوت بر تأثیر آنها بر بخش عمومی و ویژگی‌های نسلی آنها اثر می‌گذارد. نگرانی‌های بسیاری در برنامه‌های تبادل سلامت، آموزش، رفاه و حمایتی وجود دارد؛ اما ابعاد مهم دیگری نیز وجود دارد؛ مانند هر عضوی که به جمعیت بومی اضافه می‌شود، منجر به توزیع مجدد هزینه‌های عمومی مانند امنیت نیز می‌شود. بخش دولتی خدمات مشخصی را ارائه می‌دهد که این هزینه‌ها متناسب با اندازهٔ جمعیت تغییر می‌کند؛ بنابراین با افزایش جمعیت به سرمایه‌گذاری و هزینهٔ بیشتر نیاز است. درنهایت، براساس این دیدگاه مهاجرت درسطح‌های منطقه‌ای و محلی پرهزینه است. پیری جمعیت و افزایش هزینه های بهداشتی باعث افزایش چشمگیر هزینه های دولتی خواهد شد. مهاجرت در برخی مناطق و کشورها ممکن است مکانیزمی برای جلوگیری از پیری جمعیت باشد؛ اما با توجه به سطح تحصیلات و باروری بالای آنها می‌تواند برای جامعهٔ میزبان بسیار پرهزینه باشد (Lee et al., 2010).

بررسی وضعیت مهاجرت ایران نشان می‌دهد که در قرن اخیر از یکسو بهبود شرایط بهداشتی و کنترل بیماری‌های واگیردار (نقش تعیین‌کننده‌ای در تغییرات جمعیتی ایران داشته است) و از سوی دیگر، کاهش باروری و رسیدن به سطح جانشینی منجر شده است که مهاجرت در تغییرات جمعیتی ایران اهمیت بیشتری پیدا کند؛ درنتیجه در شرایط کنونی کشور می‌توان مهاجرت را از تعیین‌کننده‌های مهم میزان رشد جمعیت ایران دانست (محمودیان و قاسمی اردهایی، ۱۳۹۲؛ شهبازیان و همکاران، ۱٤۰۰).

کشور ایران مانند بسیاری از کشورها از جریان‌های مهاجرت بین‌المللی به دور نبوده است و این روند در دوره‌های مختلف تاریخ تا امروز مشاهده می‌شود. مهاجران بین‌المللی تمایل به مراکز جمعیتی متمرکز و شهرهای بزرگ داشته‌اند و این روند با تمرکز مازاد اقتصاد ملی و گسترش زیرساخت‌های صنعتی مالی و اشتغال تشدید شده است (شهبازیان و همکاران، ۱٤۰۰).

آمارهای جمعیتی در دوره‌های مختلف سرشماری نشان‌دهندهٔ میزان رشدهای بالا به‌سمت مراکز بزرگ جمعیتی و میزان رشدهای منفی و گاه شتاب‌زده به‌سمت مناطق کم‌جمعیت‌تر است؛ به‌گونه‌ای که سهم جمعیتی شهری استان اصفهان از جمعیت کل کشور در سال ۱۳۷۵ معادل ٦/٥ و سهم جمعیت روستایی این استان از جمعیت کشور در این سال ٤/۳ بوده است. این سهم جمعیتی در سال ۱۳۹٥ برای مناطق شهری ٦/٤ و برای مناطق روستایی ۲/۹ بوده است که نشان می‌دهد مناطق روستایی با سرعت زیادی سهم جمعیتی خود را از جمعیت کشور در این استان از دست داده است. همین عامل مهاجرت و جابه‌جایی سبب شده است که نسبت جنسی در سال ۱۳۹٥ در مراکز روستایی ۱۰۷ باشد. درصورتی که این شاخص در مناطق شهری ۱۰۲ است.

این جابه‌جایی جمعیت به‌سمت مراکز شهری استان اصفهان فقط مخصوص مهاجران درون‌استانی نیست و حجم بسیار زیادی از آنان را مهاجران استان‌های دیگر و مهاجران خارجی تشکیل می‌دهد. فعالیت گستردهٔ روند مهاجرتی خارجی به ایران یک مسئلهٔ اساسی است. بهینه‌سازی سیاست‌های مهاجرتی و توقف موج مهاجرت به‌ویژه مهاجرت غیرقانونی یکی از اولویت‌های اساسی کشور است. شناخت و بررسی دقیق ابعاد مختلف روند مهاجرت خارجی به استان اصفهان به‌عنوان یکی از استان‌های مهاجرپذیر و کانون مهم جمعیتی کشور می‌تواند در راستای نظارت، مدیریت و برنامه‌ریزی بهتر برای پذیرش مهاجران خارجی و ارتقا شرایط زیست و امنیت شهروندان استفاده شود؛ بنابراین محققان در پژوهش حاضر به‌دنبال پاسخگویی به این سؤال هستند که عوامل تأثیرگذار بر مهاجرت‌های بین‌المللی به استان اصفهان کدام است و چه راهکارهایی را برای مدیریت بهتر این روند می‌توان ارائه کرد؟

مبانی نظری پژوهش

مهاجرت مجموعهٔ پیچیده‌ای از عوامل و واکنش‌ها را دربرمی‌گیرد که به مهاجرت منجر می‌شود و بر مسیر و تداوم آن تأثیر می‌گذارد؛ از این رو می‌توان مهاجرت را مجموعه‌ای از فرآیندها با ابعاد مختلف دانست که با عبور از مرزهای سیاسی کشور به‌صورت فردی، خانوادگی و گروهی صورت می‌گیرد (Waters, 2016) و این حرکت منجر به اقامت مهاجران در محیط جدید می‌شود (Boyle, 2009). صاحب‌نظران مختلف مهاجرت را مهم‌ترین تحرک جمعیت می‌دانند که تنوع بسیار چشمگیری دارد؛ به‌طوری که متخصصان مختلف با توجه به معیارهایی چون هدف، مدت، فاصله، مسیر حرکت، سرعت حرکت، اجبار یا اختیار به طبقه‌بندی انواع مهاجرت پرداخته‌اند (زرقانی و موسوی، ۱۳۹۱). برای اینکه حرکت انسان از چه راهکارهایی تبعیت می‌کند یا انگیزهٔ انسان‌ها در این شرایط چیست و اینکه آیا می‌توان برای حرکت و جابه‌جایی انسان‌ها قانونمندی خاصی درنظر گرفت، تئوری‌ها و دیدگاه‌های مختلفی ارائه شده است.

این تبعیت مطابق نظریهٔ کلان اقتصادی نئوکلاسیک ناشی از تفاوت‌های جغرافیایی در عرضه و تقاضای نیروی کار است. بازار کار مکانیسم اصلی است که جریان‌های مهاجرت بین‌المللی کار را ایجاد می‌کند. برخلاف دیدگاه کلان در

دیدگاه اقتصاد خرد (هزینه- فایده) به تصمیم‌گیری فردی مهاجرت توجه می‌شود و مهاجر یک کنشگر منطقی است که براساس تجزیه‌وتحلیل هزینه-فایدهٔ مهاجرت عمل می‌کند (Bircan et al., 2020). در نظریهٔ اقتصادی جدید تصمیم‌های مهاجرتی با هریک از افراد به‌تنهایی گرفته نمی‌شود، بلکه واحدهای بزرگ‌تری مثل خانواده چنین تصمیم‌هایی را می‌گیرند که در آن نه فقط برای بیشترکردن درآمد، برای کمترکردن خطرها و محدودیت‌های همراه با شکست‌های گوناگون بازار به‌طور جمعی عمل می‌کنند (رضایی و صادقی، ۱٤۰۰).

رویکرد اقتصادی یکی از رویکردهای غالب مهاجرت است و پژوهشگران اغلب آن را به‌عنوان تئوری‌های جاذبه-دافعه می‌شناسند؛ زیرا این رویکرد دلایل مهاجرت را ترکیبی از عوامل دافعه و جاذبه می داند. راونشتاین این رویکرد را مطرح کرد. قوانین Rovenstein مهاجران را به‌عنوان افرادی می‌داند که به‌صورت عقلائی تصمیم به دستیابی به زندگی بهتر می‌گیرند. قوانین Rovenstein در هفت قانون زیر خلاصه می‌شود:

الف) مهاجرت و فاصله: تعداد و میزان مهاجرت با فاصلهٔ بین دو نقطه ارتباط معکوسی دارد.

ب) مهاجرت مرحله‌ای: به‌طور طبیعی افراد محلی در جریان مهاجرت مایل هستند که ابتدا به شهرهای نزدیک و سرانجام به‌سوی شهرهایی بروند که با سرعت رشد می‌کنند و با مبدأ فاصلهٔ بیشتری دارند.

پ) جریان و ضدجریان مهاجرت: هر جریان مهاجرتی یک ضدجریان متعادل‌کننده‌ای را به وجود می‌آورد. اگرچه مهاجرت روستا به شهر یک جریان غالب است، مهاجرت شهری-روستایی به‌عنوان مهاجرت معکوس نیز صورت می‌پذیرد.

ت) تفاوت شهر و روستا در میل به مهاجرت: افراد شهری کمتر از افراد ساکن در مناطق روستایی تمایل به مهاجرت دارند؛ بنابراین در جریان‌های مهاجرت داخلی میزان مهاجرت روستا-شهری بیشتر است.

ج) تکنولوژی ارتباطات و مهاجرت: جریان‌های مهاجرت درطول زمان درنتیجهٔ افزایش جریان امکانات جابه‌جایی و توسعهٔ صنعت و تجارت روبه‌افزایش است.

چ) فزونی شمار زنان در مهاجرت با فاصلهٔ کوتاه: زنان نسبت به جنس مخالف خود در مهاجرت‌های کم‌مسافت برتری دارند.

ح) تسلط انگیزهٔ اقتصادی: انگیزهٔ اقتصادی مهم‌ترین اصل ازنظر Rovenstein است. قوانین بد، مالیات‌های سنگین، آب‌وهوای نامناسب، محیط اجتماعی نامطبوع و حتی اجباری همگی در ایجاد جریان مهاجرت مؤثر هستند و هنوز هم تأثیرهای خود را دارند؛ ولی جریان‌هایی که این عوامل را به وجود می‌آورد، هیچ‌یک را ازنظر حجم نمی‌توان با جریانی مقایسه کرد که از میل باطنی بیشتر انسان‌ها به بهبود جنبه‌های زندگی سرچشمه می‌گیرد (Todaro, 2011).

باوجود اینکه نظریهٔ دافعه-جاذبه نشان می‌دهد که نیروهای دافعهٔ مبدأ و نیروهای جاذبهٔ مقصد مهاجرت را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد (Gu et al., 2020) Everett Lee (1966) قوانین Rovenstein را بازنویسی کرد. در این بازنویسی چهار مجموعه از مؤلفه‌های تعیین‌کننده به مهاجرت را بدین صورت تفکیک و متمایز می‌کند: جاذبه‌ها و دافعه‌های مرتبط با مبدأ، جاذبه و دافعه‌های مرتبط با مقصد، عوامل مداخله‌گر بین مبدأ و مقصد و ویژگی‌های شخصی. در نتیجه، می‌توان اینگونه استنباط کرد که مهاجرت در رویکرد اقتصادی با نابرابری درآمدی، انتظارهای شغلی، دافعه‌ها و جاذبه‌های اقتصادی تبیین می‌شود. طبق رویکرد گزینشی‌بودن مهاجرت، مهاجرت پدیده‌ای فقط فردی و ساده نیست که در آن یک شخص تصمیم

بگیرد و به‌دنبال فرصت زندگی بهتر محل زندگی خود را تغییر دهد. بـه بیـان دیگـر، مهـاجران نمونـهٔ تصـادفی از جمعیـت نیستند و فرآیند مهاجرت بسیار گزینشی است؛ بدین معنا که همهٔ مردم مهاجرت نمی‌کنند، تنها بخش خاصی از مردم به ایـن اقدام دست می‌زنند. بر این اساس، ویژگی‌های فردی مهاجران متفاوت از ویژگی‌های افرادی اسـت کـه اقـدام بـه مهـاجرت نمی‌کنند؛ از این رو یکی از رویکردهای مطالعه و تبیین مهاجرت تحلیل رفتار مهاجرتی براساس ویژگی‌های فردی اسـت کـه این ویژگی‌ها در تبیین فرآیند مهاجرت بسیار مهم است (Lichter & De Jong, 1990).

علاوه‌بر دیدگاه‌های مطرح‌شده مکتب کپنهاک بر جنبه‌های امنیتی مهاجرت تأکیـد و تمرکـز داشـت و تـلاش کـرد مطالعات امنیتی را در ذیل روابط بین‌الملل قرار دهد و مطالعات استراتژیک را از مطالعات امنیتی تفکیک کنـد. دیـدگاه Buzan et al. (1998) دامنهٔ امنیت را به ابعاد چندگانهٔ نظامی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطـی گسـترش داد. ازنظر آنها برای برجسته‌شدن تهدیدها و آسیب‌پذیری‌ها درحوزه‌های امنیتی باید آنها را با معیارهای امنیتی سـنجید و امنیتی‌بودن آنها را تأیید کـرد و آنهـا را از مسـائل فقـط سیاسـی بازشـناخت (شـیخ‌زاده، ۱۳۹۰؛ اختیـاری امیـری و همکاران، ۱۳۹۷). نکتهٔ بسیار مهم در دیدگاه مکتب کپنهاگ به موضوع امنیت، شبکه‌ای عمل‌کردن ابعاد مختلف امنیـت است که این پنج بخش به‌صورت مجزا عمل نمی‌کند (Stone, 2009). هویـت ملـی بـه‌عنـوان مفهـوم مرکـزی امنیـت اجتماعی در مکتب کپنهاگ است و درصورت انکار، مهار یا دستکاری باورها و رویه‌های اجتماعی–فرهنگی یک ملـت احساس ناامنی به آنها دست می‌دهد. امنیت اقتصادی نیز برای هر جامعه و کشوری اهمیت بسـیار دارد و شـریان‌هـای اقتصادی در سایهٔ امنیت اقتصادی باید به‌صورت فعّـال و سـازنده بـه فعالیـت خـود ادامـه دهنـد و در توسـعهٔ کشـور نقش‌آفرینی کنند. دسترسی به منابع، سرمایه و بازارهای لازم برای حفظ سـطح قابـل قبـولی از رفـاه و قـدرت دولـت می‌تواند امنیت اقتصادی را بهبود بخشد. همچنین، امنیت سیاسی به‌عنوان زمینه‌ساز یا کمک سایر تهدیدها نقش‌آفرینـی می‌کند و می‌تواند ساختاری باشد. امنیت زیست‌محیطی درصورت به خطر افتادن پایگـاه دولـت را متزلـزل مـی‌کنـد و می‌تواند ایدهٔ دولت و نهادهای آن را تهدید کند. درنهایت، امنیت نظامی به‌عنوان مرکز نگرانـی‌هـای سـنتی مربـوط بـه تهدیدهای نظامی و اصلی‌ترین تهدید برای یک دولت و گسترهٔ سرزمینی است (بوزان، ۱۴۰۱).

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر ازنوع کیفی و به‌طور خاص روش نظریهٔ زمینه‌ای بـا رویکـرد سیسـتماتیک اسـت. روش نظریـهٔ زمینه‌ای یک روش و نظریهٔ زمینه‌ای محصول آن است. این روش برگرفته از تعریف Strauss & Corbin (2008) است که هدف آن کشف نظریه به کمک اطلاعات دقیق و بررسی‌شدهٔ پژوهش‌های اجتماعی است.

فرآیند گردآوری داده‌ها و نمونه‌گیری

اطلاعات پژوهش با استفاده از مشاهدهٔ میدانی مستقیم، مصاحبه‌های فردی نیمه‌ساخت‌یافته جمع‌آوری شد. ابتـدا بـرای تسلط بر محدودهٔ مدنظر و شناخت عمیق آن مشاهدهٔ میـدانی انجـام و پـس از بررسـی‌هـای اولیـه بـه مصـاحبه‌هـای نیمه‌ساخت‌یافتهٔ فردی با متخصصان، استادان، کارشناسان و فعّالان حوزه‌های پرداخته شد. گفتنی است که مشاهده‌هـای

میدانی درحین انجام‌دادن مصاحبه‌ها ادامه داشته است و تا پایان کار متوقف نشد. مدت زمان انجام‌دادن مصاحبه‌ها و مشاهده‌ها ۷ ماه (خرداد ۱٤۰۲ تا دی ماه ۱٤۰۲) بوده است.

نمونه‌گیری در روش نظریهٔ زمینه‌ای در دو بُعد انجام می‌شود. در بُعد نخست، نمونه‌گیری از افراد حاضر در مصاحبه انجام می‌شود و بیشتر، نمونه‌گیری ازنوع هدفمند است؛ اما بُعد دوم، نمونه‌گیری نظری است. در این پژوهش از نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد و سپس پژوهشگران با کدگذاری این مصاحبه‌ها و تحلیل ابتدایی آن برای کشف مباحث مهم با یک نمونه‌گیری هدفمند به سراغ نمونه‌هایی رفتند. فرآیند کدگذاری مصاحبه‌ها و نتایج آنها مبنای انتخاب نمونه‌های بعدی بوده است. درنهایت، ۲٤ نفر با دریافت اشباع نظری مصاحبه شدند.

فرآیند تحلیل داده‌ها

برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از روش کدگذاری سه‌مرحله‌ای نظریهٔ زمینه‌ای استفاده شد (استراوس و کربین، ۱۳۹۵). در مرحلهٔ کدگذاری باز متن پیاده‌شدهٔ مصاحبه‌ها به‌صورت خط‌به‌خط کدگذاری شده است. در این مرحله کدهای باز و مقوله‌های اولیه به دست آمد. مقوله‌های اصلی در مرحلهٔ کدگذاری محوری براساس مقایسهٔ مداوم و رفت‌وبرگشتی (بین کدها، مقوله‌های خرد و متن مصاحبه‌ها) به دست آمد و در قالب ابعاد پارادایمی قرار گرفت. مقوله‌های به‌دست‌آمده در این مرحله محصول تلفیق و مقایسهٔ کدها و مقوله‌های خرد اولیهٔ به‌دست‌آمده در مرحلهٔ کدگذاری باز بود. مقوله اصلی در مرحلهٔ کدگذاری انتخابی استخراج و پیوند آن با مقوله‌های اصلی دیگر بررسی شد.

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان

Table 1: Demographic characteristics of the interviewees

جنسیت		تحصیلات			وضعیت فعالیت و اشتغال						
زن	مرد	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکترا	کارشناس	معلم	دانشجو	مدرس و استاد دانشگاه	فعّال حوزهٔ فقر و زنان	وکیل
۷	۱۷	۷	٤	۱۳	۵	۳	۳	۸	۲	۳
سن				رشتهٔ تحصیلی						
٤۰-۳۰	۵۰-٤۰	٦۰-۵۰	٦۰ و بیشتر	اقتصاد و اقتصاد شهری	جامعه‌شناسی، توسعه	جغرافیای طبیعی و محیط زیست	برنامه‌ریزی شهری و روستایی	حقوق و وکالت	تحصیلات حوزوی	تاریخ	علوم سیاسی و سیاست‌گذاری
۱۱	۷	٤	۲	٤	٤	۳	٤	٤	۱	۲	۲

منبع: یافته‌های پژوهش (۱٤۰۲)

ارزیابی کیفیت و اعتبار داده‌ها

پس از شکل‌گیری نظریهٔ کشف‌شده نیاز بود که نظر مصاحبه‌شوندگان دربارهٔ معناداربودن و منطقی‌بودن تبیین نظری پژوهشگران مشخص شود. برای رسیدن به این منظور نظریهٔ محدود به واقعیت خاص نتایج به ۵ نفر از

مشارکت‌کنندگان (۳ نفر از استادان دانشگاه، دو نفر کارشناس) برای ارزیابی مجدد ارائه شد و مراحل روند کار برای آنها تشریح و تبیین شد. یافته‌های حاصل‌شده نتایج کلی پژوهش را تأیید کرد و در بعضی موارد ابهام‌هایی بود که این چالش با انجام‌دادن مصاحبهٔ مجدد (۲ مورد) برطرف شد. همچنین، از روش زاویه‌بندی برای ارزیابی اعتبار داده‌ها استفاده شد و پژوهشگران به‌طور مداوم ذهن خود را درگیر اطلاعات کردند و عمق و وسعت آن را توسعه دادند. همچنین، از دو متخصص دیگر خواسته شد تا با کدگذاری مصاحبه‌ها اعتبار کدگذاری را ارزیابی کنند. در این روند نیز تا حدودی نتایج مشابهی حاصل شد.

یافته‌های پژوهش و تجزیه‌وتحلیل

کدگذاری داده‌ها طبق رویکرد سیستماتیک استراوس و کربین در سه مرحلهٔ کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی نظری صورت گرفت. این کدگذاری‌ها براساس شرایط علّی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها شناسایی و تفکیک شد. درادامه، روند تحلیل داده‌ها و یافته‌ها آورده شده است.

شرایط علّی

اولین بخش از مقوله‌ها را می‌توان ازنوع شرایط علّی دانست؛ از این جهت محققان علت و دلایل مهاجرت را آورده‌اند. این دسته از مقوله‌ها را با ٦٣ کد باز و ۱۱ مقولهٔ خرد می‌توان در مقوله‌های اصلی با عنوان جاذبه‌های مقصد/ روایت‌ها و شبکه و دافعه‌ها تفکیک و ارائه کرد. شرایط علّی مجموعه‌ای از حوادث، وقایع و اتفاق‌هایی است که به وقوع یا گسترش پدیدهٔ مدنظر می‌انجامد. این شرایط می‌تواند هر واقعه (رفتاری خاص، چیزی که گفته شده یا چیزی که کسی انجام داده است) و رویداد احتمالی باشد. شرایط علّی در داده‌ها اغلب با واژگانی نظیر «وقتی»، «درحالی که»، «از آنجا که»، «چون»، «به‌سبب» و «به‌علت» مورد بحث قرار می‌گیرد.

جدول ۲: مقوله‌ها ازنوع شرایط علّی

Table 2: Causal condition categories

تعداد کدهای باز	مقوله‌های خرد	مقوله‌های اصلی	ابعاد پارادایم
٤	اصفهان، کانون تاریخی اسکان و مهاجرت	جاذبه‌های مقصد	شرایط علّی
٥	موقعیت لجستیک		
٤	تمایل‌نداشتن ساکنان بومی به فعالیت در برخی مشاغل		
۱۱	مزیت‌های لازم جذب مهاجران		
۸	پیوندهای فرهنگی و جغرافیایی ایران و افغانستان		
٤	مهاجرت زنجیره‌ای	روایت‌ها و شبکه	
٤	روایت‌های مهاجرتی		
٦	دافعه‌های محیطی و اقلیمی مبدأ	دافعه‌ها	
٤	رهاشدگی و عدم نظارت بر مناطق مرزی		
۸	شرایط نامساعد داخلی افغانستان		
٥	تمایزها و تعارض‌های فرهنگی اصفهان با مهاجران		

منبع: یافته‌های پژوهش (۱٤۰۲)

یکی از مقوله‌هایی که به‌عنوان جاذبه‌های استان اصفهان احصا شده است، تمایل‌نداشتن ساکنان بومی به فعالیت در برخی مشاغل است. این موضوع می‌تواند محرک بسیار قوی برای حضور مهاجران در استان اصفهان باشد. این استان صنایع، معادن و کارگاه‌هایی متعدّد دارد؛ زیرا نیازمندی نیروی کار ارزان است و شهروندان بومی این استان به‌دلایل متعدّد حاضر به فعالیت در این مشاغل نیستند و همین امر می‌تواند فضا را برای مهاجرت و فعالیت مهاجران فراهم کند. برمبنای کدگذاریِ مصاحبه‌های انجام شده با استادان، متخصصان، کارشناسان و فعّالان حوزهٔ جمعیت و مهاجرت جاذبه‌های مقصد پنج (۵) مقولهٔ خرد را شامل می‌شود که در جدول (۲) آورده شده است.

برای مثال یکی از کارشناسان درزمینهٔ اهمیت انباشت سرمایه در استان اصفهان و نقش آن درزمینه‌سازی مهاجرت چنین اظهارنظر کرده است:

«نیروی کار بومی ساکن در اصفهان حاضر به انجام برخی کارها نیست. آنها می دانند که تنوع شغلی و بازار کار در اصفهان بسیار است؛ بنابراین به سراغ برخی مشاغل اصلاً نمیرن. این عدم تمایل ممکن است از نظر اونها برخی مشاغل پست باشن و در شأن آنها نباشند و یا آنقد دشوارند که نمی‌تونند انجام بدن یا دشواری اون رو به تن بخرند».

روایت‌ها و شبکه‌ها در علل بسیار مهمی در مهاجرت به استان اصفهان است. شبکه‌ها سبب جذب دوست، آشنا، فامیل، همشهری، هم‌ولایتی و ... می شود و روایت‌ها تصویر رویایی و مثبتی از مقصد به مهاجران مخابره می‌کند. بر همین اساس، کارشناس دیگری دربارهٔ اهمیت روایت‌ها، شبکه‌ها و تأثیر آن بر مهاجرت بیان کرد:

«روایت‌ها می‌توانند نگاه فرد را نسبت به مقصد و حتی مبدأ تغییر دهند، کشش عجیب نسبت به مقصد پیدا کند و نسبت به مبدأ زده شود. مهاجران با شنیدن تعابیر و تعاریف مختلف از مقصد شروع به تصویرسازی و رویابافی از زندگی آیندهٔ خود در آنجا می کنند و همین امر در کنار سایر شرایط می‌تواند دلیل و علت مهمی برای مهاجرت آنان به اصفهان باشد. کمتر کسی را ازمیان مهاجران می‌توان پیدا کرد که در اینجا دوست و آشنا نداشته باشد و تنها باشد. این نشان می‌دهد که مهاجران با حضور دوستان و آشنایان خود زیست راحت‌تری را تجربه خواهند کرد و دربرابر تهدیدات احتمالی مقاومتر خواهند بود».

مقوله‌هایی که در مقولهٔ اصلی دافعه‌ها قرار گرفت، دافعه‌های محیطی و اقلیمی مبدأ، رهاشدگی و عدم نظارت بر مناطق مرزی، شرایط نامساعد داخلی افغانستان، تمایزها و تعارض‌های فرهنگی اصفهان با مهاجران است. یکی از کارشناسان دربارهٔ اثر دافعه‌های محیطی دربارهٔ مهاجران افغانستانی بیان کرد:

«تغییرات اقلیمی و خشکسالی یک پدیدهٔ جهانی است و کشورهایی مانند افغانستان به‌دلیل دوری از آب‌های آزاد و محصوریت در خشکی و همچنین، قرارگیری در مدار جنب حاره‌ای تأثیر بیشتری می‌پذیرد و همین امر روند مهاجرتی را در آن سریع‌تر می‌کند. به تبع این بحران، حجم بسیاری از مهاجران آنان به سمت ایران و استان اصفهان کشیده می‌شوند».

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، شرایط علّی در مهاجرت خارجی شهروندان افغانستانی به استان اصفهان در سه مقولهٔ اصلی جاذبه‌های مقصد، روایت‌ها، شبکه‌ها و دافعه‌ها کدگذاری و استخراج شده است.

شرایط زمینه‌ای

دستهٔ دیگر مقوله‌ها ازنوع شرایط زمینه‌ای است. شرایط زمینه مجموعه‌مشخصه‌های ویژه‌ای است که به پدیدهٔ مدنظر دلالت می‌کند؛ یعنی محل حوادث و وقایع متعلق به پدیده. زمینه نشان‌دهندهٔ مجموعه‌شرایط خاصی است که در آن راهبردهای عمل/تعامل صورت می‌پذیرد. در این پژوهش به تعداد ۲۰ کد باز مقوله‌ها ازنوع شرایط زمینه‌ای ۲ شناسایی شد و مقوله‌های «تغییر شرایط در مبدأ»، «انتظار زیست ارزان در مقصد» به منزلهٔ شرایط زمینه درنظر گرفته شده است. جدول (۳) شرایط زمینه‌ای را براساس کدهای باز، مقوله‌های خرد، مقوله‌های اصلی و ابعاد پارادایمی نشان می‌دهد.

جدول ۳: مقوله‌های شرایط زمینه‌ای

Table 3: Categories of background conditions

کدهای باز	مقوله‌های خرد	مقوله‌های اصلی	ابعاد پارادایم
۳	ناتوانی در بازگشت به مبدأ	تغییر شرایط در مبدا	شرایط زمینه‌ای
٤	تغییر انتظارها و ارزش‌ها		
٥	زیست ارزان و مقرونه به صرفه‌بودن فعالیت گروهی	انتظار زیست و سکونت ارزان در مقصد	
٤	پتانسیل بالای فعالیت در مشاغل غیررسمی		
٤	سهولت سکونت		

منبع: یافته‌های پژوهش (۱٤۰۲)

اولین مقوله ازنوع مقوله‌های شرایط زمینه‌ای تغییر شرایط در مبدأ نام‌گذاری شده که از دو مقولهٔ ناتوانی در بازگشت به مبدأ و تغییر انتظارها و ارزش‌ها تشکیل شده است. شرایط کشور مبدأ درطول دوره‌های مختلف درگیر نوسان‌های سیاسی، امنیتی و حاکمیتی بوده است. این نوسان‌ها منجر به تمایل‌نداشتن بسیاری از مهاجران در بازگشت به کشور خود شده است. بسیاری از آنان علاوه‌بر نداشتن تمایل و ناتوانی در بازگشت در تلاش هستند که بستگان و نزدیکان خود را به مهاجرت ترغیب کنند. همین موضوع امکان بازگشت آنان به کشور مبدأ را بسیار دشوار کرده است؛ برای مثال، یکی از متخصصان اینگونه بیان می‌کند:

«شرایط در کشور مبدأ جوری پیش میره که کمتر کسی از مهاجران می‌خواهد، می‌تواند و تمایل دارد، برگردد. روزانه اخبار بسیار متفاوتی از تغییرات در کشور افغانستان شنیده می‌شود. برخی مهاجرت کرده‌اند، شرایط متفاوت و تجربهٔ زیسته متفاوتی داشته اند؛ اما تصور اینکه بخواهند برگردند و در کنار محیط بستهٔ فرهنگی این تغییرات در ناامنی ذهنی و روانی آنان اثر بگذارد، واهمه دارند و برنمی‌گردند».

انتظار زیست و سکونت ارزان در مقصد مقولهٔ اصلی دیگر استخراج شده از نظرهای کارشناسان است که از سه مقولهٔ خرد زیست ارازن و مقرون به صرفه بودن فعالیت گروهی، پتانسیل بالای فعالیت در مشاغل غیر رسمی و سهولت سکونت تشکیل شده است. زیست ارزان برای بسیاری از مهاجران می تواند در بخش‌های مختلف صورت گیرد. سکونت و پذیرش مسئولیت نگهبانی در باغ‌ها، ساختمان‌های نوساز، کارگاه‌ها، ساختمان‌های مخروبه، سکونت چندخانواری در یک واحد و ... هزینه‌های اسکان و سکونت را کاهش داده است. بسیاری از مهاجران با یک مقایسهٔ

تطبیقی شرایط سکونت در استان اصفهان را بسیار مناسب‌تر از زیست در مبدأ می‌دانند و برای آن تلاش می‌کنند؛ برای مثال، نظر یکی از کارشناسان در این خصوص اینگونه است:

«من در یک رستوران یک خانم افغانستانی را دیدم که دیگ‌های سنگین جابه‌جا می‌کرد و به‌اندازهٔ ۳ نفر کار می‌کرد. ازش پرسیدم چقدر حقوق می‌گیری؟ گفت ۵ میلیون تومان. گفتم این همه کار با این حقوق؟ گفت بله، من با ۸ تا بچه و شوهرم که بناست در ماه حقوق و درآمد خوبی داریم و زندگیمون بد نیست. شما حساب کنید در یک خانواده ده نفر کار کنند و اگر هرکدام ماهیانه ۵ میلیون تومان درآمد داشته باشند، یعنی این خانواده ماهیانه بالای ۵۰ میلیون تومان درآمد دارند و این از وضعیت درصد بسیار زیادی از خانواده های ایرانی بالاتر است؛ بنابراین فعالیت های آزادانه در شهر و تنوع شغلی در اصفهان در ماندگاری آنها مؤثر است. ادارهٔ زندگی آنان با تعداد بچه های بالا امکان‌پذیر است و همین امر به آنها اجازه می‌دهد که فعالیت‌های شغلی را راحت و با هزینهٔ کمتر انجام دهند. سکونت آنها نیز بسیار متفاوت است و به طرق مختلف به‌دنبال کاهش هزینه‌های سکونت هستند. از نگهبانی گرفته تا سکونت به‌صورت چندخانواری در یک واحد».

بنابراین شرایط زمینه ای مهاجرت به استان اصفهان را می توان در دو مقولهٔ اصلی، پنج مقولهٔ فرعی و بیست کد باز دسته‌بندی و تعریف کرد.

شرایط مداخله‌گر

نوع دیگر مقوله‌ها را می‌توان شرایط مداخله‌گر نامید. این نوع مقوله‌ها را می‌توان در دو دسته مقوله‌های اصلی «گمنامی» و «حمایت سرمایه‌گذاران از حضور مهاجران» دسته‌بندی کرد. شرایط مداخله‌گر شرایط ساختاری است که به پدیدهٔ مدنظر تعلق دارد و بر راهبردهای عمل/تعامل اثر می گذارد. آنها راهبردها را درون بستر خاصی محدود یا تسهیل می‌کنند. این شرایط عبارت است از زمان، فضا (مکان)، فرهنگ، پایگاه اقتصادی، سطح تکنولوژی، شغل، سن، جنسیت، تاریخچه و وقایع. همهٔ شرایط دربارهٔ همهٔ موارد صدق نمی کند و این به خود محقق بستگی دارد که تشخیص دهد از کدام یک در تحلیل‌های خود باید استفاده کند. این نوع مقوله‌ها درمجموع، ۱۹ کدباز را به خود اختصاص داده است.

جدول ٤: مقوله‌ها ازنوع شرایط مداخله‌گر

Table 4: Categories of intervening conditions

تعداد کدهای باز	مقوله‌های خرد	مقوله‌های اصلی	نوع مقوله
٤	گمنامی	گمنامی	شرایط مداخله‌گر
۳	حمایت و سود سرمایه‌داران از مهاجران	حمایت سرمایه‌گذاران از حضور مهاجران	

منبع: یافته‌های پژوهش

اولین مقولهٔ اصلی از این نوع را که ازمیان نظرهای کارشناسان استخراج شد، می توان گمنامی نامید. گمنامی به این موضوع اشاره دارد که نظارت اجتماعی بر فرد مهاجر بسیار کم است و این شرایط به او این امکان را می دهد تا آزادانه تر رفتار کند و این آزادی عمل ممکن است در مسیرهایی پیش رود که منافع و امنیت جامعهٔ میزبان را تهدید یا

به چالش بکشد. گمنامی بسیاری از مهاجران را به‌سمت شهرهای بزرگ می‌کشاند تا بتوانند برخی از فعالیت‌هایی را که در عرف و جامعهٔ خود امکان انجام آن را نداشتند با آزادی بیشتری انجام دهند. شناخته بودن یک نظارت بازدارنده است که فرد گمنام آن را احساس نمی‌کند. این موضوع در کلانشهرها و شهرهای بزرگ نمود بیشتری پیدا می‌کند؛ بنابراین می‌توان گفت که گمنامی یکی از شرایط مداخله‌گری است که می‌تواند در مهاجرت بین‌المللی دخیل باشد.

در این خصوص یکی از متخصصان بر این باور است که:

«در فرهنگی دیگر مانند آبرومداری، محافظه‌کاری و سخت‌گیری باعث می‌شود که آنها زیاد به‌سمت آسیب نروند؛ چون برای آنها پیامدهای مختلفی ممکن است به همراه داشته باشد؛ اما یک مهاجر افغانستانی به دلیل ماهیت گمنامی و بی‌تعلقی که نسبت به شهر دارد زیاد به‌دنبال نگرانی پیامدهای اجتماعی-فرهنگی آن نیست. یک اصفهانی به شهر، گروه، محله، خیابان، خانواده تعلق داشته باشد و همین تعلق باعث می‌شود که به سمت خیلی از آسیب‌ها کشیده نشوند؛ البته که عوامل دیگر در کشش به سمت آسیب نقش دارند؛ اما اینجا ما در یک محیط مقایسه‌ای بین جامعهٔ مهاجر و ساکنین اصفهان صحبت می‌کنیم؛ بنابراین یک مهاجر افغانستانی ماهیت گمنامی و بی‌هویتیش بسیار زیاد است».

دومین مقوله از شرایط مداخله‌گر در روند مهاجرتی به استان اصفهان حمایت و رضایت ضمنی سرمایه‌داران از مهاجرت خارجی‌هاست. حمایت سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان از مهاجران به طرق مختلف نیروی مداخله‌گر قوی برای مهاجرت و ماندگاری مهاجران در استان اصفهان است. بر همین اساس، مقولهٔ «حمایت و سود سرمایه‌گذاران از مهاجران» به‌عنوان یک مقولهٔ مهم درنظر گرفته شد. نظر یکی از کارشناسان در این خصوص اینگونه است که:

«ببینید باید سود حاصل از حضور مهاجرین برای سرمایه داران و تولیدکنندگان و فعالین بازار مسکن را جدی بگیریم. شاید یکی از عوامل عمده‌ای که در روند مهاجرتی اصفهان نقش مداخله‌ای پررنگی دارد و کسی به آن توجه نمی‌کند، همین سود سرمایه‌داران است. خانوادهٔ بنده برای اینکه هزینهٔ کمتری برای کارهای ساختمانی خود پرداخت کنند، به‌دنبال کارگران خارجی هستند که با پول کمتر کار بیشتری انجام می‌دهند و این پدیده یک رضایت نسبی را نصیب خانوادهٔ من می‌کند. شما همین موضوع را در تمام صنایع می‌توانید به‌وفور مشاهده کنید».

راهبردها

راهبردها مبتنی بر عمل/تعامل‌هایی برای کنترل، اداره و برخورد با پدیدهٔ مدنظر هستند. راهبردها مقصود داشته، هدفمند بوده است و به‌دلیلی صورت می‌گیرند. در عین حال، ممکن است برای هدف‌هایی صورت پذیرند که مربوط به پدیده نباشد؛ اما به هر حال، پیامدهایی را برای پدیده دربردارد. همواره شرایط مداخله‌گری نیز حضور دارد که راهبردها را سهولت می‌بخشد یا آن را محدود می‌کند. برمبنای تحلیل داده‌های پژوهش حاضر «جهت‌دهی مهاجران به مشارکت آگاهانه و مسئولانه»، «اولویت دادن به پژوهش و آموزش مهاجرتی» و «بازنگری در قوانین و نظارت» راهبردهای مدیریت جمعیت و مهاجرت در استان اصفهان هستند. هرکدام از این راهبردها مقوله‌های فرعی دیگر و درمجموع، ۴۹ کد باز است که در جدول (۵) آمده است.

جدول ۵: مقوله‌ها ازنوع راهبردها

Table 5: Categories of strategies

کدهای باز	مقوله‌های خرد	مقوله‌های اصلی	ابعاد پارادایم
٤	افزایش تعلق فرهنگی و مکانی مهاجران	جهت دهی مهاجران به مشارکت آگاهانه و مسئولانه	راهبردها
٤	مشوّق‌ها و تنبیهات لازم برای مدیریت مهاجرت		
٦	بسترسازی مشارکت فعّال مهاجران در توسعه		
۷	اولویت‌دادن به پژوهش و پایگاه دادهٔ مهاجرتی	اولویت‌دادن به پژوهش و آموزش مهاجرتی	
٤	آموزش و آماده‌سازی مهاجران برای ورود به جامعه		
۸	بازنگری در قوانین مهاجرتی	بازنگری در قوانین و نظارت	
۵	بازنگری در قوانین مالیات و یارانه‌ها		
۵	نظارت بر اجرای قانون مهاجرتی		
۷	استمرار در نظارت		

منبع: یافته‌های پژوهش (۱٤۰۲)

اولین مقولهٔ اصلی ازنوع راهبردها جهت‌دهی مهاجران به مشارکت آگاهانه و مسئولانه است که از مقوله‌های خرد افزایش تعلق فرهنگی و مکانی مهاجران، مشوّق ها و تنبیهات لازم برای مدیریت مهاجرت و بسترسازی مشارکت فعّال مهاجران در توسعه تشکیل شده است. منظور از جهت دهی مهاجران به مشارکت آگاهانه و مسئولانه این است که با استفاده از یک برنامه ریزی مناسب و اهرم های قانونی-فرهنگی-اقتصادی لازم در راستای افزایش تعلق مهاجران در ارتباط با جامعهٔ میزبان، فرهنگ، زیرساخت، شهر و طبیعت اقدام شود. این اهرم‌ها می‌توانند تشویق‌کننده یا بازدارنده باشند. همچنین، اهرم‌ها وضعیت عملکردی هر مهاجر را به او اطلاع داده است تا در جریان کم و کیف فعالیت خود قرار گیرد و در صورت نیاز اصلاح و یا تشویق شود؛ برای مثال، نظر یکی از متخصصان دربارهٔ افزایش تعلق فرهنگی و مکانی مهاجران اینگونه است:

«اینکه مهاجران احساس کنند فعالیت‌های مثبت و سازندهٔ آنها دیده می‌شود و منجر به ارتقا کیفیت زندگی آنان می‌شود، می‌تواند در مشارکت مهاجران تأثیرگذار باشد. درواقع، تعریف چنین مکانیزمی می‌تواند مشارکت مسئولانه و سازندهٔ مهاجران را به همراه داشته باشد. همهٔ ما آدم هستیم و نیازمند به اینیم که دیده بشیم. فعالیتمون دیده بشه، برای عملکرد مثبتمان ارج نهاده بشه و این ما را مصمم‌تر می‌کند تا در تعامل، مشارکت فعّالانه و پیشگیری از بروز تعارضات عمل کنیم. یکسری سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌هایی باید صورت پذیرد تا تعلق گروهی و تعلق اجتماعی-فرهنگی مهاجران بیشتر شود. شبکه های فعّال اجتماعی در اصفهان باید به دنبال جذب فرهنگ های موجود در استان باشند و از طرد آنها به شدت خودداری کند. این تعلق چسب اجتماعی جامعه را بیشتر می‌کند و تعاملات مناسب را گسترش می‌دهد».

یکی از موضوع های بسیار مهمی که در امر برنامه‌ریزی، مدیریت و آینده‌نگری جمعیت بسیار حائز اهمیت است، پژوهش در این حوزه است. شناخت و بررسی تمام مشخصات مهاجران، تعداد آنها، خصوصیات فرهنگی، پایگاه اجتماعی-اقتصادی و بسیاری از اطلاعات مهم دیگر باید با یک پژوهش عمیق، درست و مدون صورت گیرد تا بتوان برمبنای آن روندهای آیندهٔ رشد جمعیتی و وضعیت مهاجرتی را پیش‌بینی و درنهایت، مدیریت جمعیت را به شکل مناسب پیاده کرد؛ بنابراین دومین مقوله ازنوع راهبردها و استراتژی‌ها اولویت‌دادن به پژوهش و آموزش مهاجرتی

است که از مقوله‌های خرد اولویت‌دادن به پژوهش و پایگاه دادهٔ مهاجرتی، آموزش و آماده‌سازی مهاجران بـرای ورود به جامعه تشکیل شده است. پژوهش درزمینهٔ مهاجرت و جمعیت و شناسایی چالش‌هـا و فرصـت‌هـای آن مـی‌توانـد چشم‌انداز شفاف‌تری از وضعیت جمعیتی و روند آن را به ما نشان دهد.

در کنار پژوهش آموزش، مقولهٔ بسیار مهمی در فرآیند پذیرش مهاجران است. بر همین اساس، یکـی از کارشناسـان بـر ایـن باور است که ازجمله مواردی که نیاز آن به‌شدت احساس می‌شود، خلأ آموزش مهـاجران اسـت. بـدون آمـوزش نبایـد انتظـار داشت که مهاجران بتوانند به‌صورت فردی بسیاری از الزام‌های زندگی را در یک جامعهٔ پویا یاد بگیرند و رعایت کنند.

«آموزش بحث بسیار مهمیه در مورد مهاجران. مهاجران نیاز دارند قبل از ورود به جامعه با یکسری قوانین و فرهنگ و آداب و رسوم عقاید آنان آشنا بشوند و خودشان را با آن وفق بـدن یـا احتـرام بگذارنـد. مـا الان در برخی از مناطق اطراف اصفهان که می‌گردیم و رصد می‌کنیم می‌بنیم بسیاری از رفتارها به‌خاطر سـود برداشـت از فرهنگ جامعهٔ میزبان اتفاق می‌افتد و آنها ذهنیـت درسـتی نسـبت بـه برخـی موضـوعات ندارنـد؛ بنـابراین مهاجران باید آموزش ببینند. آموزش بهداشتی، آموزش فرهنگـی، آمـوزش قـانونی خیلـی مهمـه. مهـاجران در بسیاری از مواقع از تبعات کارشان بی‌خبرند و گرفتار می‌شوند».

موضوع مهم دیگری که باید در مواجهه با مهاجران خارجی صورت پـذیرد، بـازنگری در قـوانین و نظـارت اسـت. قـوانین موجود کشور با وضعیت مهاجرت تطابق زیادی ندارد و نمی‌تواند تمام ابعاد این پدیدهٔ پیچیده را پوشش دهـد. قـوانین، نظـارت بر اجرای قوانین، قوانین مرتبط با مالیات و یارانه‌ها و درنهایت، استمرار در این نظارت نیازمند یک بازنگری علمی و متناسـب بـا وضعیت روند مهاجرت است. بر همین اساس، یکی از کارشناسان دربارهٔ اهمیت بازنگری در قوانین تأکید داشت:

«در کشور ما قواعد و قوانین محکم برای ورود به کشور وجود ندارد و دستورالعملی خاصـی بـرای اقامـت وجود ندارد. محل اقامت آنها نامشخص است ... آزمایشات پزشکی و چک بیماری بین آنها وجـود نـدارد کـه ممکن است شیوع پیدا کند و قوانین بهداشتی گذاشته شود. کـد اختصاصـی آنهـا متناسـب بـا محـل اقامـت و فعالیت آنها درنظر گرفته شود و در موعد تمام‌شدن تاریخ اعتبار کد، پیگیر نظارت بر او باشیم».

همچنین، کارشناس دیگری دربارهٔ اصلاح قوانین مالیاتی اذعان داشت:

«امروزه بسیاری از کشورهای جهان برپایهٔ مالیات اداره و مدیریت می‌شوند. درواقع، مالیات می‌تواند دولـت را پاسخگو و مردم را سهیم در توسعه و نگهداری از جامعه و کشور کند. مـا درطـول دوران گذشـته تـاکنـون مکانیزم دریافت مالیات از مهاجران را نداشتیم و هزینهٔ زیست آنان بر دوش ملت ایران بوده است؛ بنـابراین مـا نیاز جدی به بازنگری در قوانین مالیاتی و شفافیت عملکرد مالی ازطرف مهاجران هستیم».

پیامدها

پیامدها نتایج و حاصل عمل/تعامل‌ها یا راهبردهاست. پیامدها را همواره نمی‌توان پیش‌بینی کرد و همان‌هایی نیست که افراد قصد آن را داشته‌اند. پیامدها ممکن است حوادث و اتفاق‌ها باشد، شکل منفی به خود بگیـرد، واقعـی یـا ضـمنی باشد و در حال یا آینده به وقوع بپیوندد. همچنین، این امکان وجود دارد که آنچه در برهه‌ای از زمـان پیامـد اسـت در زمانی دیگر به بخشی از شرایط و عوامل تبدیل شود. برمبنای تحلیل مصاحبه‌های انجام‌شـده بـا اسـتادان، کارشناسـان، متخصصان و فعّالان حوزهٔ مدیریت، جمعیت و مهـاجرت عبـارت اسـت از: «پیامـدهای امنیـت اجتمـاعی–فرهنگـی»،

«پیامدهای امنیت اقتصادی» و «پیامدهای امنیت زیست‌محیطی». هرکدام از این پیامدها شامل چند بُعد و درمجموع، ۱۰٦ کد باز است که در جدول ٦ همراه با جزئیات آن آمده است.

جدول ٦: مقوله‌ها ازنوع پیامدی

Table 6: Consequence type categories

کدهای باز	مقوله‌های خرد	مقوله‌های اصلی	ابعاد پارادایم
۵	قاچاق	پیامدهای امنیت اقتصادی	پیامدها
۱۲	افزایش هزینهٔ زیست و مدیریت در اصفهان		
٤	ناتوانی رقابت نیروی کار داخلی با مهاجران		
۳	تهدیدهای کلان اقتصادی		
۷	تعارض‌های فرهنگی	پیامدهای امنیت اجتماعی-فرهنگی	
٤	بی‌تعلقی		
۷	شبکه‌سازی و فعالیت شبکه‌ای		
٦	عادی‌شدن خشونت و تهدید جامعه		
۷	آسیب‌دیدگی و طرد اجتماعی		
٦	کودکان آسیب‌دیدهٔ امروز، تهدیدکنندگان اجتماعی فردا		
۷	برچسب‌ها و جبهه‌گیری دربرابر آن		
۵	تحمیل فشار بر سیستم قضایی کشور		
٦	اقدام‌های تروریستی و ناامنی با جهت‌گیری و برنامه‌ریزی از خارج		
٤	استفادهٔ سیاسی از مهاجران		
۹	آلودگی محیطی و گسترش بیماری	پیامدهای امنیت زیست‌محیطی	
٤	کاهش زیست‌پذیری و فرار نخبگان		
۷	تشدید بحران‌های زیست‌محیطی با افزایش مهاجرت		
۳	ساخت‌وسازهای مخرب		

منبع: یافته‌های پژوهش (۱٤۰۲)

امنیت اقتصادی یکی از پیامدهای مهم مهاجرت است. ناامنی اقتصادی در صورت داشتن نیروی کار بومی مازاد از یک طرف و ورود بیش از حد مهاجران خارجی به صورت قانونی و غیرقانونی از طرف دیگر منجر به افزایش فقر و ناتوانی در تأمین نیازمندی قشر کارگر بومی می‌شود. فقیرترشدن نیروی کار بومی و افزایش هزینه‌های زیست درسطح‌های مختلف شهری و حاشیه‌های آن رفاه و کیفیت زیست را به‌شدت متأثر می‌کند و احتمال خطر انجام‌دادن فعالیت‌های غیررسمی و خطرناک را افزایش می‌دهد. براساس نظر متخصصان و مصاحبه‌های انجام‌شده چهار پیامد قاچاق، افزایش هزینه‌های زیست و مدیریت در اصفهان، ناتوانی رقابت نیروی کار داخلی با مهاجران و تهدیدهای کلان اقتصادی ازجمله پیامدهای اقتصادی مهاجرت در استان اصفهان است. در این خصوص یکی از متخصصان اینگونه بیان می‌کند:

«اصلاً کارگران داخلی نمی‌توانند با کارگران مهاجر رقابت کنند. هزینه‌های کارگر ایرانی بسیار بیشتر است. کارگر ایرانی به‌عنوان سرپرست خانوار باید به‌تنهایی کار کند تا تمام هزینه‌های زندگی را پرداخت کند. به همین دلیل، مزد روزانهٔ او از یک قیمتی کمتر برای او نمی صرفد؛ اما کارگران خارجی با تعداد زیاد اعضای خانواده می‌توانند جبران کنند همهٔ هزینه‌ها را بلکه بسیار بیشتر».

مقولهٔ اصلی بعدی ازنوع ابعاد پیامدی دسته‌بندی‌شده پیامدهای امنیت اجتماعی-فرهنگی مهاجرت است. این

پیامدها باوجود داشتن تأثیرهای دیگر، اثرهای اجتماعی-فرهنگی آنها بسیار پررنگ‌تر است؛ برای نمونه، بی‌تعلقی می‌تواند پیامدهای مختلف زیرساختی، اقتصادی، زیست‌محیطی و ... داشته باشد؛ اما این پیامد در زیرمجموعهٔ پیامدهای اجتماعی-فرهنگی است.

این پیامدها عبارت است از: تعارض‌های فرهنگی، بی‌تعلقی، شبکه‌سازی و فعالیت شبکه‌ای، عادی‌شدن خشونت و تهدید جامعه، آسیب‌دیدگی و طرد اجتماعی، کودکان آسیب‌دیده، تهدیدکنندگان اجتماعی فردا، برچسب‌ها و جبهه‌گیری دربرابر آن، تحمیل فشار بر سیستم قضایی کشور، اقدام‌های تروریستی و ناامنی با جهت‌گیری و برنامه‌ریزی از خارج، استفادهٔ سیاسی از مهاجران و تلطیف فرهنگی با ارتباط خرده‌فرهنگ‌های داخلی. دربارهٔ اهمیت پیامدهای اجتماعی-فرهنگی و تعارض‌های فرهنگی یکی از متخصصان بر این باور است که:

«تعارضات شدید فرهنگی بین مهاجران خارجی و جامعهٔ میزبان در اصفهان بسیار زیاد است و همین تعارضات باعث شده است که پیامدهای بسیار بیشتری به همراه داشته باشد. از مسائل اخلاقی، اعتیاد، مواد مخدر، درگیری و ... پیامدهایی است که مهاجران افغانی می‌توانند با خود به شهر اصفهان بیاورد. زندگی و فرهنگ اصفهان یک سبک زندگی محافظه‌کارانه است که وارد درگیری، خشونت نمی‌شوند؛ اما یک مهاجر افغانستانی اینگونه نیست و با سهولت بیشتری به‌سمت فعالیت‌های پرخطر می‌رود».

همچنین، دربارهٔ اهمیت شبکه‌سازی و ماهیت فزآیندهٔ آن در ایجاد جرم و آسیب یکی از کارشناسان چنین بیان می‌کند:

«ماهیت شبکه بودن از این منظر اهمیت دارد که تأثیرات شبکه در آسیب‌های اجتماعی بسیار بیشتر است و به‌سهولت گسترش پیدا می‌کند و بر امنیت ما تأثیر داشته و بسیاری از آسیب‌ها منشأ گروهی و خانوادگی دارند. به این دلیل که بسیاری از مهاجران خانوادگی مهاجرت کرده‌اند؛ بنابراین باید تا حد امکان از شکل‌گیری شبکه‌های آسیب‌زا دربین جامعهٔ مهاجر جلوگیری کرد و درصورت وجود آنها را هرچه سریع‌تر شناسایی و مدیریت کرد».

پیامدهای امنیت زیست‌محیطی نیز می‌تواند جامعهٔ میزبان را در استان اصفهان تهدید کند. براساس مصاحبه‌های صورت‌گرفته از استادان، کارشناسان و فعّالان حوزهٔ جمعیت پیامدهای زیست‌محیطی در چهار مقولهٔ خرد تقسیم‌بندی می‌شود: آلودگی محیطی و گسترش بیماری، کاهش زیست‌پذیری و فرار نخبگان، تشدید بحران‌های زیست‌محیطی با افزایش مهاجرت و ساخت‌وسازهای مخرب.

در همین زمینه یکی از کارشناسان اینگونه بیان می‌کند:

«بنده خودم در منطقه‌ای زندگی می‌کنم (زنبیه) که مهاجران بسیاری دارد. مهاجران به‌لحاظ بهداشتی وضعیت اصلاً جالبی ندارند. اگر وارد منازل آنان شویم، می‌بینیم که بهداشت محیط مسکونی آنان بسیار ضعیف است و به‌دلیل عادت‌هایی که در اثر جنگ و ناامنی دارند، بهداشت براشون معنا پیدا نمی‌کند و آن عادت‌ها در ایران ادامه دارد و با افزایش فعالیت آنان در بحث زباله گردی و بازیافت و مشاغل آلودهٔ دیگر، همهٔ این موارد باعث انتشار ویروس‌هایی شده و اگر توجه کنید، طبق آماری که چند سال قبل اعلام شد، بیماری‌هایی مثل هپاتیت، زیگیل تناسلی و سایر موارد می‌تواند آثار محیط‌های آلوده باشد که برای خانم‌ها اتفاق افتاده و باعث انتشار آن شده است. یکی از دوستان پزشک است. ایشون بیان کردند که ما آنقدر مراجعه‌کنندهٔ مهاجر به‌دلیل بیماری‌های مقاربتی و بیماری‌هایی که با یک آموزش ساده می‌توان جلوی آن را گرفت، داریم که هر روز بیشتر می‌شود».

مدل پارادایمی

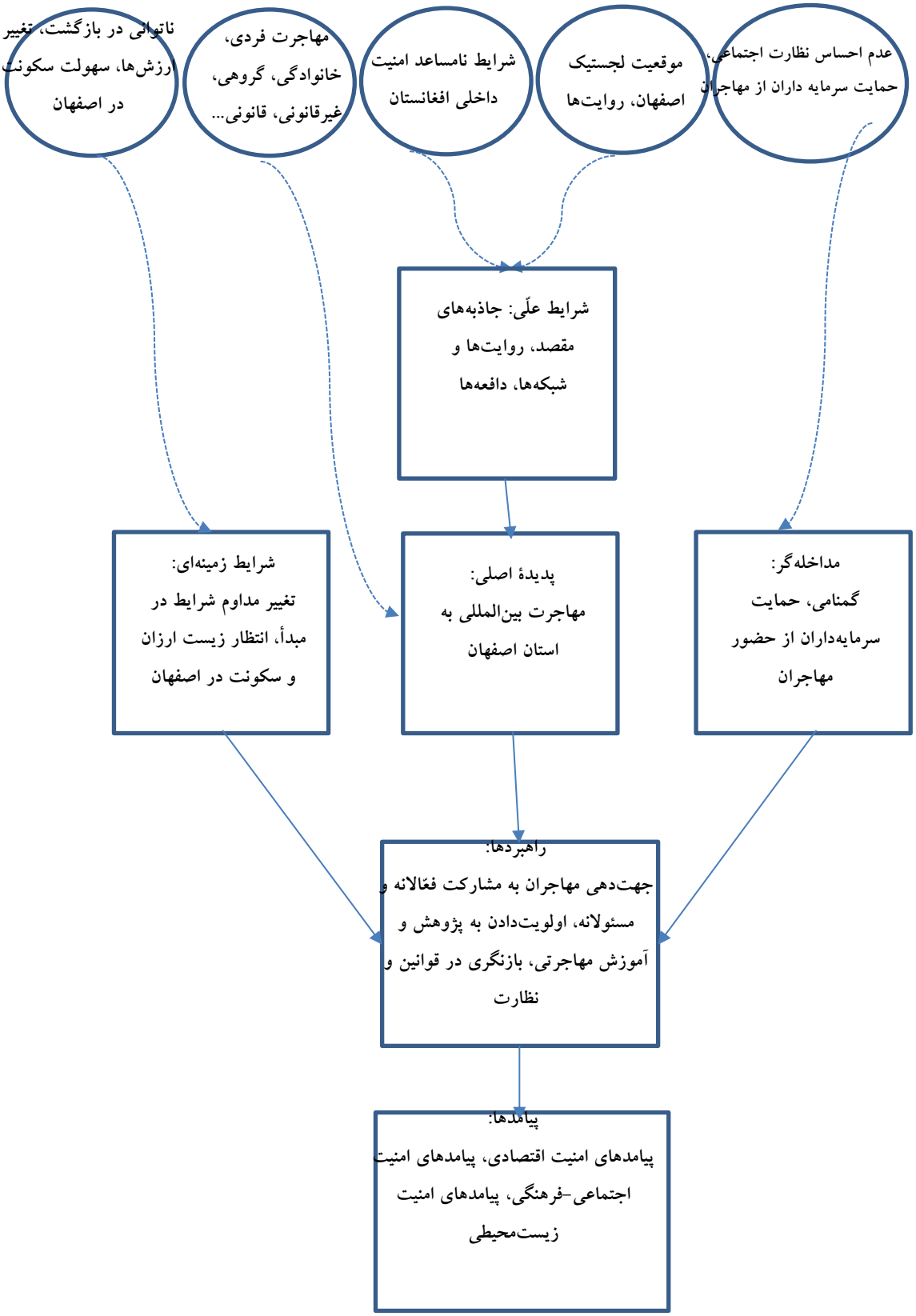

شکل ۱: نمودار نظریهٔ محدود به واقعیت خاص، مهاجرت منطقه‌ای به استان اصفهان (یافته‌های پژوهش، ۱٤۰۲)

Figure 1: Diagram of theory limited to specific reality, regional migration to Isfahan province

نتیجه‌گیری

مهاجرت پدیده‌ای بسیار مهم است که با نیروی‌های مختلفی مانند سیاست، اقتصاد، بازار کار و ... هدایت می‌شود. تفاوت سطح رفاه، اقتصاد، بازار کار، آزادی سیاسی در کشورهای مختلف انگیزه‌ای را برای افراد ایجاد می‌کند تا برای دستیابی به آن مهاجرت کنند. مهاجرت چالش‌ها، تهدیدها و فرصت‌هایی را بری کشور پذیرنده فراهم می‌کند. وظیفهٔ سیاست‌گذاران غلبه بر چالش‌ها، کاهش تهدیدها و استفاده از فرصت‌هاست. برای دستیابی به این مهم پژوهش‌های عمیق و بدون سوءگیری لازم است. بر همین اساس، پژوهش حاضر با هدف مطالعهٔ علل و پیامدهای مهاجرت خارجی به استان اصفهان صورت پذیرفت. مهاجرت‌های خارجی به استان اصفهان به‌دلایل متنوع صورت می‌پذیرد و این وضعیت به شکل روندی ادامه‌دار تداوم دارد. مهاجرت به استان اصفهان به بیشتر شکل‌های مهاجرتی مانند فردی، خانوادگی، قانونی، غیرقانونی، کوتاه‌مدت، بلندمدت، اقامت دائم و ... شکل می‌گیرد. دلایل مهاجرت را می‌توان در شرایط ناپایدار سیاسی، اقتصادی، درآمدی، رفاهی، آموزشی، فرهنگی مبدأ از یک طرف و شرایط به نسبت مناسب‌تر کاری، درآمدی، رفاهی، فرهنگی، آموزشی در استان اصفهان به‌عنوان مقصد مهاجرت عنوان کرد. عوامل دیگری نیز به‌عنوان عوامل زمینه‌ای و عوامل مداخله‌گر در روند مهاجرت و تشدید آن مؤثر است. همهٔ این عوامل منجر به تشدید مهاجرت خارجی به‌سمت استان اصفهان شده است و تداوم آن را تقویت می‌کند. مسئله‌ای که در اینجا بسیار حائز اهمیت است، پیامدهای مختلف پدیدهٔ مهاجرت است. پیامدهایی که می‌تواند علاوه‌بر امنیت اجتماعی-فرهنگی، امنیت اقتصادی و زیست‌محیطی جامعهٔ میزبان را متأثر کند و آن را به چالش بکشد. پیامدهایی که در قالب قاچاق، افزایش هزینهٔ زندگی در استان، بیکاری بیشتر کارگران بومی و ناتوانی رقابت با مهاجران خارجیو، بحث انتقال ارز و دارایی به کشور مبدأ می‌تواند تهدیدهایی باشد که امنیت اقتصادی به‌ویژه قشر کم‌درآمد و کارگر جامعه را به خطر بیندازد. دلیل تأکید بر قشر کم‌درآمد و کارگر این است که آنان به‌دلیل فقر و بیکاری مستعد انجام‌دادن فعالیت‌های با خطر بالا هستند و این موارد می‌تواند در کنار عوامل دیگر آنان را به‌سمت دزدی، خشونت، روسپی، قاچاق، کودکان کار و ... بکشاند. علاوه‌بر پیامدهای امنیت اقتصادی می‌توان تعارض‌های فرهنگی بین جامعهٔ میزبان و مهاجر، بی‌تعلقی، شبکه‌سازی و فعالیت شبکه‌ای، عادی‌شدن خشونت، برچسب‌گذاری و طرد اجتماعی، اقدام‌های تروریستی و ناامنی با جهت‌گیری از دشمنان خارجی را به‌عنوان پیامدهای امنیت اجتماعی-فرهنگی مهاجرت به استان اصفهان برشمرد. پیامدهای زیست‌محیطی نیز با سرایت بیماری‌ها، کاهش زیست‌پذیری، تشدید بحران‌های آبی و محیطی و ساخت‌وسازهای مخرب حاشیهٔ شهر گسترش می‌یابد؛ بنابراین برای کاهش این چالش‌ها به نظر می‌رسد که ابتدا باید بستر را برای پژوهش های لازم در این حوزه فراهم کرد و متناسب با ظرفیت و نیاز کشور مهاجر پذیرفت. قبل از اجازهٔ ورود آموزش‌های لازم در قالب کمپ‌های مرزی ارائه شود؛ مانند آموزش‌های بهداشتی-سلامت، فرهنگی، قانونی، اجتماعی و سپس اجازهٔ ورود داد. در کنار موارد یادشده ضعف قانونی و نظارتی ما نیز مشهود است. بازنگری دقیق در قوانین مهاجرتی به‌همراه نظارتی که از پشت مرز شروع شده است تا درون زندگی و سطح شهر به‌صورت مستمر ادامه‌دار باشد، می‌تواند بسیاری از چالش‌ها را مدیریت و کنترل کند.

نتایج پژوهش حاضر با پژوهش اختیاری امیری و همکاران (۱۳۹۷) هم‌راستاست. پیامدهای امنیتی متنوعی را می‌توان برای مهاجرت متصور شد و این پیامدها درصورت ضعف نظارتی گسترده‌تر خواهد بود. همچنین، نتایج پژوهش ذوالفقاری (۱۳۹٦) تأیید کنندهٔ نتایج پژوهش حاضر است و این پژوهش تأثیر های امنیت فرهنگی-اجتماعی، امنیت سیاسی، امنیت اقتصادی و امنیت زیست‌محیطی را برای مهاجرت به ایران نتیجه‌گیری کرده است. زرقانی و موسوی (۱۳۹۱) پیامدهای مهاجرت را در امنیت ملی متناقض‌نما می‌دانند و بیان می‌کنند که مثبت یا منفی‌بودن این پیامدها به سیاست‌ها، برنامه‌ها و استراتژی کشورهای میزبان بستگی دارد. Koczan et al. (2021) نیز پیامدهای متفاوتی را برای مهاجرت بیان کرده‌اند. براساس این مطالعه با سیاست درست می‌توان چالش‌های مهاجرتی را به فرصت تبدیل کرد و ارتباطات بین‌المللی را گسترش داد.

منابع

استراوس، انسلم، و کربین، جولیت (۱۳۹۵). *مبانی پژوهش کیفی: فنون و مراحل تولید نظریهٔ زمینه‌ای* (ابراهیم افشار، مترجم). نشر نی.

اختیاری امیری، رضا، رفیع، حسین، و عارفی، عصمت (۱۳۹۷). مهاجران خاورمیانه‌ای و امنیت اروپا. *فصلنامهٔ مطالعات روابط بین‌الملل*، ۱۱(٤۲)، ۷۳-۱۰۱. https://sanad.iau.ir/Journal/prb/Article/1066470

بوزان، باری (۱٤۰۱). *مردم، دولت‌ها و هراس*. پژوهشکدهٔ مطالعات راهبردی.

ذوالفقاری، حسین (۱۳۹٦). تأثیر مهاجرت غیرقانونی بر امنیت مرزهای (مطالعهٔ موردی: مرزهای جنوب شرق کشور). *پژوهشنامهٔ مطالعات مرزی*، ۵(۳)، ۱۲۷-۱٦۲. https://sid.ir/paper/519458/fa

رضایی، مریم، و صادقی، رسول (۱٤۰۰). سودای مهاجرت: تمایل ایرانی‌ها به مهاجرت و عوامل تعیین‌کنندهٔ آن. *دوفصلنامهٔ پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر*، ۱۰(۱۸)، ۳۵-٦۲. https://doi.org/10.22084/csr.2021.21216.1772

زرقانی، سیدهادی، و موسوی، سیده‌زهرا (۱۳۹۱). مهاجرت‌های بین‌المللی و امنیت ملی. *فصلنامهٔ مطالعات راهبردی*، ۱٦(۵۹)، ۷- ۲٦. https://quarterly.risstudies.org/article_3026.html

شهبازیان، سعید، صادقی، رسول، و رضایی، مریم (۱٤۰۰). تحقیقات مهاجرت داخلی در ایران: مرور حیطه ای. *نامهٔ انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۱٦(۳۱)، ۳٤۳-۳۷۳. https://doi.org/10.22034/jpai.2022.539684.1200

شیخ‌زاده، روح‌الله (۱۳۹۰). *بررسی چالش‌های امنیتی افغانستان در سال‌های ۲۰۰۱-۲۰۱۰ براساس مکتب کپنهاگ: با تأکید بر پشتونیسم و طالبانیسم* [پایان‌نامه منتشرنشده کارشناسی‌ارشد]. دانشگاه اصفهان.

صادقی، رسول (۱٤۰۱). بیکاری، توسعهٔ نابرابر منطقه‌ای و الگوهای فضایی مهاجرت داخلی در ایران. *انحرافات و مسائل اجتماعی*، ۲(۳)، ٤۱-٦۵. https://risi.ihss.ac.ir/Article/38107

محمودیان، حسین، و قاسمی اردهایی، علی (۱۳۹۲). *بررسی وضعیت مهاجرت و شهرنشینی در ایران*. صندوق جمعیت سازمان ملل‌متحد. https://iran.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Internal-migration.pdf

مشفق، محمد (۱٤۰۱). مهاجرت‌های داخلی و امنیت اجتماعی: مطالعهٔ رابطهٔ الگوهای مهاجرت‌های داخلی و ضریب ناامنی محیط اجتماعی در ایران. *انحرافات و مسائل اجتماعی*، ۳(۱)، ٦۷-۹٦.
https://risi.ihss.ac.ir/Article/36671

References

Bell, M., Charles-Edwards, E., Ueffing, P., Stillwell, J., UPiszewski, M., & Piszewski, D. (2015). Internal migration and development: Comparing migration intensities around the world. *Journal of Population and Development Review, 41*(1), 33–58. https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2015.00025

Bircan, T., Purkayastha, D., Ahmad-Yar, A.W., Lotter, K., Dello Iakono, C., Göler, D., Stanek, M., Yilmaz, S., Solano, G., & Ünver, Ö. (2020). *Gaps in migration research, review of migration theories and the quality and compatibility of migration data on the national and international level*. HumMingBird. http://www.hummingbird-H2020.eu

Boyle, P. (2009). *Migration.* International encyclopedia of human geography.

Buzan, B. (2022). *People states and fear*. Research institute of strategic studies. [In Persian].

Buzan, B., WÃ¦ver, O., & Wilde J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne rienner publishers.

Coleman, D. (2006). Immigration and ethnic change in low fertility countries a third demographic transition. *Population and Development Review, 32*(3), 401-446. https://www.jstor.org/stable/20058898

Cullen, F. T., & Wilcox, P. (2013). *The oxford handbook of criminological theory*. Oxford university press.

Ekhtiari, R., Rafie, H., & Arefi, E. (2018). Middle eastern immigrants and europe security. *Research Letter of International Relations*, *42*(11), 73-101. https://sanad.iau.ir/Journal/prb/Article/1066470 [In Persian].

Glaser, B. G. (1978). *Theoretical sensitivity*. Sociology press.

Gu, H., Liu, Z., & Shen, T. (2020) Spatial pattern and determinants of migrant workers' interprovincial hukou transfer intention in China evidence from a national migrant population dynamic monitoring survey in 2016. *Space and Place*, *26*(2), e2250. https://doi.org/10.1002/psp.2250

Koczan, Z., Peri, G., Pinat, M., & Rozhkov, D. (2021). *The impact of international migration on inclusive growth: A review*. [IMF Working paper, 3]. https://B2n.ir/wb5673

Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, *3*(1), 47-57. https://www.jstor.org/stable/2060063

Lee, R., Tuljapurkar, S., & Edwards, R. D. (2010). Uncertain demographic futures and government budgets in the US. *Ageing in Advanced Industrial States: Riding the Age Waves*, *3*, 79-100. https://doi.org/10.1007/978-90-481-3553-0_4

Lichter, D. T., & De Jong, G. F. (1990). *The United States.* Greenwood Press.

Mahmoudian, H., & Ghasemi Ardahai, A. (2012). *Studying the situation of migration and urbanization in Iran.* United nations population fund. https://iran.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Internal-migration.pdf [In Persian].

Martínez-Filgueira, X., Peón, D., & López-Iglesias, E. (2017). Intra-rural divides and regional planning: An analysis of a traditional emigration region (Galicia, Spain). *European Planning Studies*, *25*(7), 1237-1255. https://doi.org/10.1080/09654313.2017.1319465

Moshfegh, M. (2022). Internal migration and social security: a study on relationship between internal migration patterns and social insecurity in Iran. *Research of Deviance and Social Problems*, *3*(1), 67-96. https://risi.ihss.ac.ir/fa/Article/36671 [In Persian].

Rezaei, M., & Sadeghi, R. (2021). Migration aspiration of iranians and its determinants. *Journal of Contemporary Sociological Research*, *10*(18), 35-62. https://doi.org/10.22084/csr.2021.21216.1772 [In Persian].

Sadeghi, R. (2022). unemployment unequal regional development and spatial patterns of internal migration in Iran. *Scientific Research Quarterly of Deviations and Social Issues*, *2*(3), 41-65. https://risi.ihss.ac.ir/Article/38107 [In Persian].

Shahbazin, S., Sadeghi, R., & Rezaei, M. (2021). Internal migration research in iran: a scoping review. *Journal of Population Association of Iran*, *16*(31), 343-373. https://doi.org/10.22034/jpai.2022.539684.1200 [In Persian].

Sheikhzadeh, R. (2010). *Analysis of afghanistan's security challenges in 2001-2010 based on the copenhagen school: With emphasis on Pashtunism and Talibanism* [Unpublished Master's thesis]. University of Isfahan. [In Persian].

Stone, M. (2009). Security according to Buzan: A comprehensive security analysis. *Security Discussion Papers Series*, *1*(09), 1–11. https://B2n.ir/st4555

Strauss, A., & Corbin, J. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3rd Ed.). SAGE Publications.

Strauss, A., & Corbin, J. (2016). *Fundamentals of qualitative research: Techniques and steps for generating grounded theory* (I. Afshar, Trans). Nay publishing. [In Persian].

Todaro, M. (2011). *Immigration in developing countries review the theories documents, methods and priorities of research* (M. Sarmadi, & P. Raissifard, Trans.). Labor and social security institute. http://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/123456789/791

Waters, M. C. (2016). Crime and immigration: new forms of exclusion and discrimination. *Issues In Science and Technology*, *33*(1), 29. https://B2n.ir/jq4281

Zarghani, H., & Mousavi, Z. (2013). International emigrations and national security. *Strategic Studies Quarterly*, *16*(59), 7-26. https://quarterly.risstudies.org/article_3026.html [In Persian].

Zolfaghari, H. (2017). *The* impact of illegal immigration on border security (Case study of the southeastern borders). *Journal of Border Studies*, *5*(3), 127-162. https://sid.ir/paper/519458/fa [In Persian].